

Wystawa *Znaleźne. Przeszłość i przyszłość Kamionka* i książka *Kamionek*. Niepozorna część Warszawy w ujęciu Marcina Wichy i Agnieszki Rayss

Muzeum Warszawy, 9.04–28.09.2025

Marcin Wicha i Agnieszka Rayss, zafascynowani Kamionkiem, stworzyli wystawę i książkę, ukazujące tę mało znaną część prawobrzeżnej Warszawy. Słowo i fotografia uzupełniają się, tworząc jedyną w swoim rodzaju mozaikę opowieści. Na wystawie *Znaleźne. Przeszłość i przyszłość Kamionka* zaprezentowane zostaną obiekty i archiwalia z kolekcji Muzeum Warszawskiej Pragi, współczesne fotografie autorstwa Rayss, a nawet... bruk z terenu dawnego Instytutu Weterynaryjnego (dzisiaj Sinfonii Varsovii). Książka *Kamionek* to kilkanaście krótkich tekstów, w których Wicha z właściwym sobie umiłowaniem detalu i dowartościowaniem rzeczy pozornie nieistotnych nakreślił mapę wędrówek w czasie i przestrzeni. Zdjęcia Rayss powstałe na potrzeby publikacji pokazują, że różne perspektywy mogą spotykać się i przecinać w zaskakujący sposób. Razem stworzyły wyjątkową opowieść nie tylko o Kamionku, lecz także o tym, jak można przyglądać się miastu. Wernisaż wystawy i premiera książki odbędą się 9 kwietnia 2025 roku o godz. 18.00 w Muzeum Warszawskiej Pragi.

Kiedy powstał Kamionek? Kto go tam wie. Na pewno nie wtedy, kiedy ktoś go tak nazwał *

Wieś Kamion pojawiła się w kronikach z XIV wieku, a w granice Warszawy wszedł dopiero w 1891 roku. W drugiej połowie XIX wieku i przez cały XX wiek Kamionek był rejonem przemysłowym. *Tutaj produkowano soczewki, pompy, pociski, papierosowe gilzy, żelazka, siodła i uprząże, butle z acetylenem i... ptasie mleczko.* Po transformacji ustrojowej większość fabryk zlikwidowano, a obecnie dawne tereny przemysłowe przekształcane są w obszary zabudowy mieszkaniowej i usług. Zmiana wydaje się jedyną stałą cechą Kamionka.

Wystarczy spacer, żeby zobaczyć cały przemysłowy świat

Marcin Wicha i Agnieszka Rayss upodobałi sobie ten nieefektywny kawałek stolicy. Krążyli po tym niewielkim skrawku Warszawy, łapiąc to, co znika, i tropiąc warstwy historii. Pomnik Budowy Szosy Brzeskiej, budynki fabryczne w nowych rolach, fragmenty brukowanych ulic, park Skaryszewski, ulica Grochowska, likwidowany skłot. Obiekty przeszłości wyszukali też w przepastnych magazynach Muzeum Warszawy.

W 2022 roku Muzeum Warszawskiej Pragi zaprosiło tę dwójkę do poprowadzenia spaceru po Kamionku. Wspólna wyprawa była ważnym punktem w pracy nad wystawą i książką.

Kamionkografię można praktykować wszędzie

Wystawa *Znaleźne. Przeszłość i przyszłość Kamionka* prowadzi przez materialność starego Kamionka, widma epoki industrialnej i najnowszy rozdział w jego historii. Bliska niegdyś relacja świata ludzkiego i przyrody zmieniła się wraz z początkiem przemysłowej historii tej części Warszawy. Potransformacyjny rozpad ustępuje pola gentryfikacji. Powstają osiedla, wizualizacje osiedli, plany rewitalizacji.

Teczki pełne wycinków, listów, starych recenzji, ulotek, plakatów, pocztówek i rysunków

Książka *Kamionek* – z tekstem Marcina Wichy i zdjęciami Agnieszki Rayss – jest opowieścią o historii tego miejsca i zarazem poetyckim esejem o przemijaniu. To również niezwykły manifest uważności dwojga autorów, którzy potrafią dostrzec wokół siebie niepozorne detale: rysę w chodniku, splowiałą flagę, stare, przetarte ogłoszenia. Z tych obserwacji tworzą mozaikowy portret bliskiego im skrawka Warszawy, gdzie powoli blakną lub znikają ślady przeszłości.

* Teksty kursywą pochodzą z książki *Kamionek*.

Fragmenty książki

Chodźmy się przejść. Czasem się zatrzymamy, żeby popatrzeć. Czasem przyspieszymy kroku. Coś przegapimy. Nad czymś przejdziemy do nieporządku dziennego. Przynajmniej wydrepczemy te swoje dziesięć tysięcy kroków. Pamięć miasta jest kinetyczna. Dopóki po nim chodzimy, miasto pamięta. Kiedy się zatrzymujemy, zapomina, że istniało. Miasto to rysunek, który trzeba odnawiać jak wzory na chłopskich chatach. Cierpliwie malować linie, prowadząc pędzel po zeszłorocznych śladach. (W tej metaforze jesteśmy pędzlem).

(...)

Kamionek potrzebuje przesady. Będziemy przesadzać. Co to znaczy „będziemy”? Ja będę. Mam zamiar wystawiać trawniki. Okazywać czułość podeptanym płytom chodnikowym. Betonowym nawierzchniom, pokrytym bliznami od skuwaczy i skrobaków (zimą ktoś energicznie rozbijał lód). Będę się wyplakiwał w rękaw miasta. Będę wyznawał uczucie, pożyczając słowa od starych piosenek, których jeszcze nie nagrała

żadna etnokapela, żaden ironiczny bard nie uświęcił nowym wykonaniem. Będę tak jeździł na gapę, dopóki ktoś nie wezwie kontrolera.

(...)

A jeśli państwo wpadną kiedyś w te strony, co będziemy mogli wam pokazać? Niewiele więcej. Skromne landmarki Kamionka. Żółtą skrzynkę gazową (w zimowe dni stoją na niej rzędy pustych butelek). Kratę od kanalizacji z nazwą huty i datą produkcji. Przedwojenny uchwyt na doniczkę. Czyjeś okno z piramidą puszek po napojach energetycznych (to aluminiowa kronika trudnych poranków). Płot wrośnięty w drzewo. Wszystko to przecież znacie.

Marcin Wicha (1972–2025) – grafik, felietonista, autor książek dla dzieci i dorosłych. Wydał m.in. *Jak przestałem kochać design* (2015), *Rzeczy, których nie wyrzuciłem* (2017, Nagroda Literacka im. Witolda Gombrowicza, Paszport „Polityki”, Nagroda Literacka Nike), *Kierunek zwiedzania* (2021, Nagroda im. Andrzeja Siemka), a ostatnio: *Nic drobniej nie będzie* (2022) i *Gościnne występy* (2024). Mieszkał na Grochowie.

Agnieszka Rayss – fotografka, wykładowczyni Uniwersytetu SWPS w Warszawie, współzałożycielka kolektywu Sputnik Photos. Autorka książek fotograficznych: *American Dream* (2010), *Tu się zaczyna koniec miast* (2015), *Z zapisków kolekcjonera* (2019) i *Ostatnia rozmowa z akademikiem Sacharowem* (2022).

Wystawie towarzyszyć będą między innymi:

- cykl spacerów, warsztatów i spotkań wokół przeszłości i współczesnych przemian Kamionka:
  - warsztaty z architektką Olą Kruk,
  - spacer z Cezarym Polakiem śladem dawnych fabryk na Kamionku,
  - spacer z Agnieszką Rayss,
  - rozmowa Filipa Springera z Pawłem Starcem w ramach cyklu „Migawki. Fotograficzne Archiwum Rewitalizacji”,
  - spacer z Michałem Słomskim w poszukiwaniu najdawniejszej przeszłości Kamionka;
- projekt *Aktywiści muzyczni* realizowany przez Sinfonię Varsovię,
- występ Maniuchy Bikont z nowym albumem *Porządku*, do którego teksty stworzył Marcin Wicha, w ramach Sceny Letniej,
- oferta edukacyjna dla grup ze wszystkich poziomów szkolnych oraz edukacji nieformalnej.

Wystawa *Znaleźne. Przeszłość i przyszłość Kamionka* w Muzeum Warszawskiej Pragi potrwa od 9 kwietnia do 28 września 2025 roku. Wernisaż wystawy oraz premiera książki odbędą się 9 kwietnia o godz. 18.00, wstęp wolny. Muzeum jest czynne we wtorki, środy i piątki od godziny 9.00 do 17.00, w czwartki od 11.00 do 20.00, w soboty i niedziele od 10.00 do 18.00. Bilety: 10 zł / 8 zł, w czwartki 1 zł.

Kamionek

Autorzy: Marcin Wicha, Agnieszka Rayss

Projekt graficzny: Frycz i Wicha

Format książki: 145 × 200 mm

Liczba stron: 188

Oprawa miękka, skrzydełka

Nakład: 5000 egz.

Cena: 69 zł

Organizator:

Patroni medialni:

Partnerzy:

KOLOFON

zespół kuratorski: Agnieszka Rayss, Marcin Wicha

współpraca: Katarzyna Kuzko-Zwierz

projekt wystawy: Maciej Siuda i Adrianna Gruszka

projekt graficzny: Tomasz Frycz

produkcja: Michał Tański

tłumaczenie: Antonia Lloyd-Jones, Nataliya Rymska

redakcja i korekta: Urszula Drabińska

projekt plakatu: Anna Światłowska, z wykorzystaniem fotografii Agnieszki Rayss, Tomasza Kaczora oraz ze zbiorów Archiwum Państwowego w Warszawie

realizacja: Ksenia Góreczna, Paweł Grochowalski, Piotr Lipiński, Katarzyna Radecka, Leszek Sokołowski, Tomasz Raubo

opieka konserwatorska: Piotr Kaczkiełto, Julia Kłosińska, Igor Nowak, Piotr Popławski, Adam Wrzosek

koordynacja digitalizacji: Mikołaj Kalina

digitalizacja: Adrian Czechowski, Eliza Kowalska-Matek, Kamil Łuczak, Michał Matyjaszewski, Anna Sulej

wypożyczenia zewnętrzne: Janusz Kurczak

wypożyczenia wewnętrzne: Tomasz Lewandowski, Małgorzata Oliwińska, Dorota Parszewska, Joanna Rykiel, Zuzanna Sieroszevska-Rolewicz, Filip Żelewski

dostępność: Karolina Sawicka

program edukacyjny: Aleksandra Karkowska-Rogińska, Małgorzata Kędzierzawska

program towarzyszący: Ewelina Bartosik

komunikacja i marketing: Anna Dobrowolska-Balcerzak, Małgorzata Czajkowska, Agata Fijałkowska, Agata Fronczyk, Dagmara Jędrzejewska, Daniel Karwowski, Karina Dąbska, Anna Ładna, Aleksandra Migacz, Jowita Purzycka, Nela Sobieszczńska, Milena Soporowska, Martyna Sowińska-Pasek vel Paszkowska

obsługa prawna: Ina Klimas

osoby i instytucje udostępniające obiekty lub ich wizerunki: Agnieszka Rayss, Andrzej Karczewski, Archiwum Państwowe w Warszawie, Biblioteka Narodowa, Centrum Rozwoju Przemysłów Kreatywnych, Kolektyw Zaczyn, Narodowe Muzeum Techniki, Sinfonia Varsovia

Kontakt dla mediów:

Nela Sobieszczńska
Muzeum Warszawy
+48 502 244 911
nela.sobieszczanska@muzeumwarszawy.pl

Więcej o wystawie: <https://muzeumpragi.pl/wystawa/znalezne-przeszlosc-i-przyszlosc-kamionka/>

Materiały dla mediów: www.muzeumwarszawy.pl/dla-mediow/